

А няма и съмнение, при настаналото гражданско разслабление у нас, националният инстинкт дълго не проговорваше. Не бива да сметаме също, че [извършения от столицата обрат в държавните работи сам по себе ще пробуди и насочи към общественно дисциплиниране изцело успания в гражданството ни национален инстинкт.

Въпроса за „гражданската дееспособност на петвековния роб“ (толкова любимата теза за разговори у нас) стои открит.

Аз ще се усмеля да поставя тази теза на всестранно дискусииране в настъпилите бурни дни, когато за всеки, чувствующ отговорност пред поколенията, става явно, че над главите ни е висял като демоклиев меч, съдбоносното — сега на къде?

* * *

Във Видинско преди две години се освещаваха паметник за загиналите през войната. Присъствуваше и почетна рота войници с полково знаме. Изстъпи се за оратор народен представител — дружбаши (бивш фелдфебел от армията) посочи знамето пред ротата войници и извика към всички присъстващи (офицери, войници и селяни)!

— Ето, братя, за тоя „парцал“ ни караха да мрем!

А сега, преди седицата, при тържествено посрещане на войсковите части, които усмириха страната, пред Народното събрание стана следното:

Двама граждани се бяха заяпали в ентузиазираният мнозинство и не си снеса шапките, „не поздравиха знамето“. Двама мобилизирани забелезваха това, нахвърлиха се върху тях и публично ги малтретираха за „неблагоговейно държане към националното знаме“..

Ето между тези два полюса се люшка цялото българско гражданство днес

Кое надделява? Дали сте предимно „интернационалисти“? Или „фашисти“?

Или „роби“ неотжрсени още от „петвековните си патила“?

Тъй разпространеното в нашите предни слоеве убеждение, че националният инстинкт у народа ни е слаб, защото не е заличен още „печата на робството“, — това убеждение не се оправдава от сравнителното проучване на балканските народи.